

ทัศนคติต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ในการเรียนวรรณคดี
ของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในระดับมหาวิทยาลัย
Attitudes Towards Critical Thinking Skill Development in Studying
Literature of EFL Learners at Undergraduate Level

Received: November 5, 2018; Revised: December 14, 2018; Accepted: December 18, 2018

วาติตพันธุ์ มาตมุล¹, สุกัญญา เกาะวิวัฒนากุล²

Watidpan Matmool, Sukanya Kaowiwattanakul

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ในการเรียนวรรณคดี ของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ในระดับมหาวิทยาลัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามทัศนคติต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ในการเรียนวรรณคดี ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้และความเข้าใจต่อการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ ด้านเนื้อหาวิชาวรรณคดี ด้านวิธีการสอน ด้านการประเมินผล และด้านปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มประชากรคือนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ชั้นปีที่ 4 จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ แบบสำรวจทัศนคติ ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนวรรณคดี ในการช่วยพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ โดยผู้เรียนเข้าใจและทราบถึงความหมายของความคิดเชิงวิจารณ์ นอกจากนี้ยังเห็นด้วยว่าเนื้อหาวิชาวรรณคดีมีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ โดยวิธีการสอนโดยให้แสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์มากที่สุด สำหรับการประเมินผลที่สามารถพัฒนาการคิดเชิงวิจารณ์มากที่สุด คือ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ คือ ทักษะภาษาอังกฤษด้านการพูด

คำสำคัญ: การใช้ความคิดเชิงวิจารณ์, การเรียนวรรณคดี, ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

¹ นักศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (Faculty of Liberal Arts students Phayao University),
e-mail: watidpan.m@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (Assistant Professor Dr., Lecturer of the Faculty of Liberal Arts Phayao University), e-mail: kayyadom@hotmail.com

Abstract

This study aimed to examine attitudes towards critical thinking skill development in studying literature of EFL learners at undergraduate level. The research instrument was a questionnaire survey of attitudes towards critical thinking skill development in studying literature which consisted of 5 parts: knowledge and understanding of critical thinking, subject contents, teaching methods, assessment, and personal factors. The populations were 105 of fourth year English major students, School of Liberal Arts at University of Phayao. The research tool is the attitude questionnaires. The findings revealed that most of the students realized the significance of studying literature in developing critical thinking skills. They understood and knew the meaning of critical thinking. Besides, they expressed that doing role play and writing creatively helped them to develop critical thinking most. Lastly, most of them mentioned that the personal factors contributed to critical thinking skill development was English speaking skill.

Keywords: CRITICAL THINKING, STUDYING LITERATURE, EFL LEARNERS

บทนำ

ในบริบทของโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านของข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี สภาพของสังคมในยุคภายหลังอุตสาหกรรมและความทันสมัย (Post-industrial / Post-modern) ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คน ที่แตกต่างไปจากสังคมในยุคก่อนอุตสาหกรรมในหลายมิติ อาทิ การทำงาน การเรียนรู้ และครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชีพของบัณฑิต ที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย ซึ่งมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ผลักดันให้บุคคลมีการเปลี่ยนสายงานในหลากหลายอาชีพ ทำให้ต้องพบปะและผลัดเปลี่ยนผู้ร่วมงานอยู่เสมอ ตลอดจนการเพิ่มความนิยมในการทำงานแบบไร้สังกัด (Freelance) ซึ่งเสี่ยงต่อการมีรายได้ที่ไม่แน่นอน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2551) ด้วยเหตุนี้ บัณฑิตที่จบการศึกษาในปัจจุบัน จึงต้องมีความเชี่ยวชาญในด้านทักษะความรู้ตามสาขาวิชาชีพของตน พร้อมกันกับทักษะการใช้ชีวิตในสังคมด้วย (ทิศนา แคมณี. 2555; วิจารย์ พานิช. 2555; เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. 2559: 208-222) ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในสถาบันการศึกษาต่างๆจึงมุ่งที่จะส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน สามารถประกอบอาชีพตามความสนใจและความถนัดของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่นและมีความสุข (Bellanca & Brandt. 2010; เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. 2559: 208-222)

กรอบแนวคิดของการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและการทำงาน (The Partnership for 21st Century Learning, 2015) ทักษะ ทั้ง 4 ด้าน มีความสำคัญอย่างมากต่อผู้เรียน ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของคนอย่างยั่งยืน จึงได้ให้ความสำคัญกับ “ทักษะ” (Skill) หรือความชำนาญในการปฏิบัติ มากยิ่งกว่าเนื้อหาตามตำรา (Content) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ตามกรอบแนวคิดของการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าทักษะที่จำเป็นและมีประโยชน์อย่างยิ่ง ในการช่วยสนับสนุนการประกอบอาชีพของผู้เรียนค่อนข้างมาก ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับการคิดแบบมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือทำงาน และการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดแบบมีวิจารณญาณ หรือ Critical thinking นั้น เป็นทักษะที่จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนต่างๆ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย มีลักษณะการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนาการใช้ความคิดระดับสูง เพื่อต่อยอดความรู้และประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การประดิษฐ์คิดค้น การศึกษาวิจัย การแก้ปัญหา การบริหารจัดการ เป็นต้น (ณรงค์ วรรณจักร, 2550: ออนไลน์) สำหรับในสายมนุษยศาสตร์หรือศิลปศาสตร์นั้น การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ หรือความสามารถในการใช้ความคิดเชิงวิจารณญาณนั้น เป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตร์ หรือ Liberal Arts Education ที่มุ่งเน้นไปยังการให้ความรู้พื้นฐานโดยทั่วไปที่จำเป็นต่อการพัฒนาด้านสติปัญญาและการใช้ความคิดของผู้เรียน มากกว่าการมุ่งเน้นความเชี่ยวชาญไปยังศาสตร์ด้านหนึ่งด้านใดโดยเฉพาะ (Taylor, 2009: 4) โดยในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ได้มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวรรณคดีเพื่อส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน และพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาแก่ผู้เรียน กล่าวได้ว่าวรรณคดีเป็นแหล่งข้อมูลด้านคำศัพท์และรูปแบบประโยคที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในการช่วยให้เกิดการพัฒนาทางด้านภาษา ทั้งทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน และการพูด (Tompkins, G. E. & McGee, L. M. 1993) โดยด้านการฟัง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เสียงและสำเนียงภาษา จากการอ่านเรื่องสั้น บทกวี หรือบทละคร ด้านการอ่าน ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะอ่านจากการอ่านเรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร บทกวี ส่วนด้านการเขียน ผู้เรียนยังสามารถที่จะจดจำรูปแบบ สำนวนการสร้างและใช้ประโยคในสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละเรื่องไปใช้พัฒนาทักษะด้านการเขียนของตนได้ สำหรับด้านการพูด ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นโดยการอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นต่างๆที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องที่อ่านได้ (Carrison & Slavit, 2005: 93-113)

นอกจากการเรียนวรรณคดีจะช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านภาษาแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งก็คือ การเรียนวรรณคดียังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ หรือการใช้ความคิดเชิงวิจารณญาณอีกด้วย เนื่องจากในขั้นตอนการอ่านงานเขียนนั้น ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดในการทำ

เข้าใจเนื้อเรื่อง รวมทั้งวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละคร ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งและประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนแทรกไว้ในเรื่อง นอกจากนี้ ผู้เรียนจะต้องให้เหตุผลในการอธิบายและตัดสินใจต่อประเด็นข้อถกเถียงต่างๆ ที่ผู้เขียนได้นำเสนอไว้ในเนื้อเรื่องอีกด้วย (Jaffar. 2004)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเรียนวรรณคดีจะมีศักยภาพ ในการส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรม พัฒนาทักษะทางภาษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยเสริมสร้างการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า การเรียนรายวิชาวรรณคดีในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัยนั้นยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากเนื้อหาวิชาที่ไม่สอดคล้องกับผู้เรียนและขนาดของงานเขียนที่ค่อนข้างยาว (ธีรณัฐ อนุฤทธิ์. 2559: 81-106) จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอยในการเรียนยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเทียบกับความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ หรือ English for Specific Purposes ที่มุ่งฝึกฝนผู้เรียนให้มีความชำนาญด้านวิชาชีพเฉพาะ เช่น การโรงแรม หรือการท่องเที่ยวแล้ว การเรียนวรรณคดีอาจจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวของผู้เรียนได้ (Kaowiwattanakul. 2012: 33-50) ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่คำถามในการวิจัยว่า ผู้เรียนได้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนวรรณคดีว่า สามารถช่วยพัฒนาการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณของตนเองหรือไม่ รวมไปถึงการศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้เรียนต่อประโยชน์และความสำคัญของการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงาน ก็เป็นสิ่งที่จะสามารถนำไปสนับสนุนและส่งเสริมความสำคัญของการเรียนวิชาวรรณคดี เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณอีกด้วย อีกทั้งยังสามารถนำผลของงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ต่อการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และสร้างสื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิจารณ์ญาณต่อไป ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาทัศนคติต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณในการเรียนวรรณคดี ของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับไปพัฒนาการจัดรูปแบบการเรียนการสอนของผู้สอนให้สอดคล้องกับการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างบุคลากรที่มีทักษะการคิดวิจารณ์ญาณได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณในการเรียนวรรณคดีของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในระดับมหาวิทยาลัย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ หรือ Critical thinking หมายถึง ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน ตัดสิน เพื่อการนำไปใช้ การคิดวิจารณ์ญาณเป็นกระบวนการทางสติปัญญา ความหมายของความคิดเชิงวิจารณ์ญาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นำมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) โดยทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom นั้น แบ่งเป็น 3 ด้านคือ พุทธิพิสัย (Cognitive domain)

ทักษะพิสัย (Psychomotor domain) และจิตพิสัย (Affective domain) กล่าวคือด้านพุทธิพิสัยนั้น เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน เกี่ยวข้องกับสติปัญญาความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านทักษะพิสัย เป็นทักษะที่เกิดขึ้นจากการใช้องค์ประกอบของร่างกายในการทำกิจกรรมต่างๆเช่น อ่าน เขียน พูด เป็นต้น ส่วนด้านจิตพิสัยนั้น เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก ทศนคติ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมโดยการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญานนั้นจัดอยู่ในด้านพุทธิพิสัย หรือ Cognitive domain ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ชั้น ได้แก่ชั้นความรู้ (Knowledge) ชั้นความเข้าใจ (Comprehension) ชั้นการนำไปใช้ (Application)ชั้นการวิเคราะห์ (Analyzing) ชั้นการสังเคราะห์ (Synthesis) และชั้นการประเมินค่า (Evaluation) (Bloom et al. 1956)

ต่อมา Anderson & Krathwohl (2001) ได้มีการจัดลำดับขั้นตอนของการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยนี้ใหม่ เพื่อช่วยให้การวัดและประเมินผลเป็นเรื่องง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น ดังแสดงให้เห็นในตารางที่ 1 โดยความแตกต่างระหว่าง Bloom's Taxonomy และ Anderson & Krathwohl's Taxonomy (Bloom's Revised) อยู่ในชั้นที่ 5 และ 6 คือทฤษฎีของ Bloom ในชั้นที่ 5 เป็นชั้นสังเคราะห์ (Synthesis) ส่วนของ Anderson & Krathwohl เป็นชั้นประเมินค่า (Evaluating) และทฤษฎีของ Bloom ในชั้นที่ 6 คือชั้นประเมินค่า (Evaluation) ส่วนของ Anderson & Krathwohl เป็นชั้นสร้างสรรค์ (Creating) โดยมีการรวมชั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์ไว้ในชั้นเดียวกัน และเพิ่มชั้นสร้างสรรค์ (Creating) ซึ่งถือว่าเป็นชั้นที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างหนึ่ง เพราะนอกจากจะสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าแล้ว ยังต้องอาศัยการริเริ่มแนวคิดใหม่ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมต่างๆอีกด้วย โดยเมื่อพิจารณาจากทั้ง 6 ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของ Anderson & Krathwohl นี้ จึงเป็นเหตุผลที่เลือกทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) มาใช้ในการศึกษา เนื่องจากเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาทักษะและความสามารถด้านสติปัญญาเพื่อให้เห็นการพัฒนาด้านสติปัญญาได้ชัดเจน จะเห็นได้ว่าความคิดเชิงวิจารณ์ญานทั้งของ Bloom's Taxonomy และ Anderson & Krathwohl's Taxonomy (Bloom's Revised) อยู่ในชั้นที่ 3-6 ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาน เนื่องจากการคิดเชิงวิจารณ์ญานนั้นจะต้องสามารถคิดเพื่อนำไปใช้ได้ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมด้วย นอกจากนี้ Anderson & Krathwohl ยังเปลี่ยนการให้คำนิยามของแต่ละลำดับของ Bloom's Taxonomy จากการใช้คำนามเป็นใช้คำกริยา ข้อแตกต่างระหว่าง Taxonomy ของ Bloom และของ Anderson ที่สำคัญจึงอยู่ที่การลำดับ Taxonomy ของ Anderson ที่ช่วยให้การวัดและประเมินผลเป็นเรื่องง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น (ทศนา เขมมณี. 2555)

ตาราง 1 การเปรียบเทียบระหว่าง Bloom's Taxonomy และ Anderson & Krathwohl's Taxonomy (Bloom's Revised) (Bloom et al. 1956)

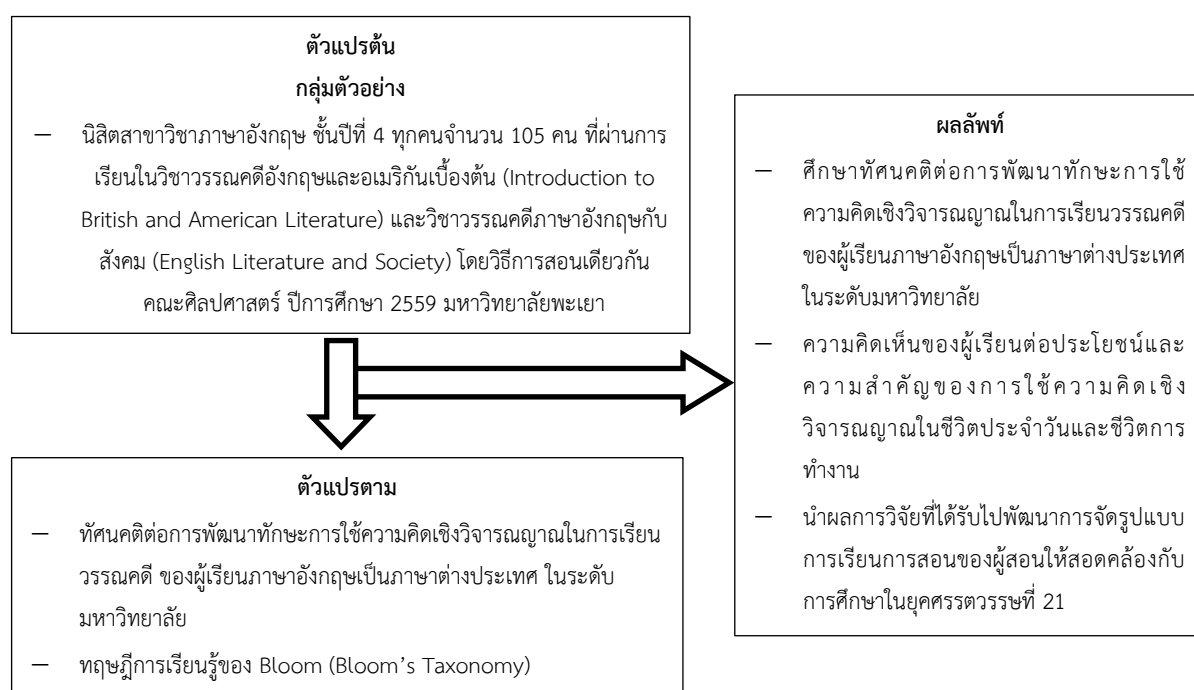
Bloom's Taxonomy (1956)	Anderson & Krathwohl's Taxonomy (2001)
Evaluation	Creating
Synthesis	Evaluating
Analysis	Analyzing
Application	Applying
Comprehension	Understanding
Knowledge	Remembering

สำหรับคุณลักษณะของผู้ที่มีการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณนั้น ประกอบไปด้วย 4 คุณลักษณะ ได้แก่ หนึ่ง สามารถแยกแยะประเด็นหรือข้อสันนิษฐานที่อยู่ภายใต้แนวคิด ความเชื่อ ค่านิยม และการกระทำต่างๆ ได้ สอง ตระหนักถึงความสำคัญของบริบทแวดล้อมที่ส่งผลต่อความคิดและการกระทำ สาม สามารถใช้จินตนาการในการค้นหาทางเลือกใหม่ๆ ในชีวิต และ สี่ ผู้ที่มีการใช้ความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณจะไม่เชื่อหรือปฏิบัติตามสิ่งที่สังคมหรือผู้อื่นทำตามกันมา เป็นผู้ที่ชวนขวยและพัฒนาสิ่งใหม่เสมอ กล่าวได้ว่าผู้ที่มีความคิดเชิงวิจารณ์ญาณจะสามารถประเมินสิ่งรอบตัว โดยใช้การวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปอย่างมีเหตุผล

จากความหมายของความคิดเชิงวิจารณ์ญาณดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณนี้มีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก เนื่องจากจะช่วยให้ผู้เรียนรู้เท่าทันอิทธิพลของข้อมูลข่าวสารตามสื่อต่างๆ ที่มีอยู่มากมายในสังคม โดยผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์ แยกแยะ ประเมินค่า ความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของข้อมูลที่ตนได้รับมา และจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิจารณ์ญาณนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยเชิงพัฒนาเป็นส่วนมาก โดยมุ่งพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนด้วยกิจกรรมการอ่านต่างๆ เช่น งานวิจัยในประเทศไทยของ สุรพงษ์ ยิ้มละมัย (2539) ที่ศึกษาเรื่องการสอนการอ่านเพื่อเพิ่มความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ตามการวิจารณ์แนวสุนทรียศาสตร์ งานวิจัยของจิราวรรณ เกิดผล (2554) ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนด้วยกิจกรรมคิดยามเช้า (Morning Thinking Activity) และงานวิจัยของ สุรรัตน์ ไชยสุริยา (2543) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณและความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของ Chi-An Tung & Shu-Ying Chang (2009) ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณจากการอ่านวรรณคดีของผู้เรียน งานวิจัยของ Min-hsun Liao (2012: 89-116) ศึกษาเรื่องทักษะการคิดวิจารณ์ญาณในการเรียนวรรณคดี ตามเนื้อหาของการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเจ้าของภาษา (EFL)

จะเห็นว่า งานวิจัยพื้นฐานแนวสำรวจเกี่ยวกับทัศนคติของผู้เรียนต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณในการเรียนวรรณคดีในระดับมหาวิทยาลัยนั้น ยังไม่เป็นที่ปรากฏมากนัก ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาความคิดเห็นจากมุมมองของผู้เรียนต่อการพัฒนาการคิดเชิงวิจารณ์ญาณของตนเอง ที่เกิดขึ้นจากการเรียนวรรณคดี เพื่อจะได้ทราบถึงความตระหนักของผู้เรียนต่อความสำคัญของการเรียนวรรณคดีว่าสามารถช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ญาณได้หรือไม่และมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลวิจัยที่ได้จะสามารถชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของการเรียนการสอนวรรณคดีในมหาวิทยาลัยในการช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดงานวิจัย



ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คู่ขนานสาขาการศึกษา ชั้นปีที่ 4 ทุกคนจำนวน 105 คน ที่ผ่านการเรียนในวิชาวรรณคดีอังกฤษและอเมริกันเบื้องต้น (Introduction to British and American Literature) และวิชาวรรณคดีภาษาอังกฤษกับสังคม (English Literature and Society) โดยวิธีการสอนเดียวกัน คณะศิลปศาสตร์ ปีการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยพะเยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราวัดค่า (Rating Scales) 5 ระดับ โดยทำการวิเคราะห์ด้วยการหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำอธิบาย ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าและมีความหมายดังนี้ (รวิวรรณ. 2542)

ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.00-5.00 หมายถึง ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.41-3.94 หมายถึง ระดับเห็นด้วย

ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับไม่แน่ใจ

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วย

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสร้างขึ้นจากการศึกษาการทบทวนวรรณกรรมและอ้างอิงจาก ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม Bloom's Taxonomy และ Anderson & Krathwohl's Taxonomy (Bloom's Revised) เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม ในด้านความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ผู้ ศึกษาวิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมา เป็นแนวทางในการสร้างแบบสำรวจทัศนคติ ศึกษาหลักเกณฑ์และแบบสำรวจทัศนคติที่นักวิชาการสร้างไว้ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงร่างเครื่องมือ จากนั้นนำแบบสำรวจทัศนคติที่ ร่างเสร็จแล้วเสนอผ่านอาจารย์ที่ปรึกษา นำมาปรับปรุงและแก้ไข และผ่านการตรวจสอบความตรง (Validity)

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1.ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2.ทัศนคติต่อการ พัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณในการเรียนวรรณคดี ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ และความเข้าใจต่อการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ด้านเนื้อหาวิชาวรรณคดี ด้านวิธีการสอน ด้านการ ประเมินผล และด้านปัจจัยส่วนบุคคล และ 3.คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประโยชน์ของการนำทักษะการใช้ ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานในอนาคต

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 91.67 และเพศชายร้อยละ 8.33 และจากผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติต่อการพัฒนาทักษะ การใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณในการเรียนวรรณคดีซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ความรู้และความเข้าใจต่อ ทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ เนื้อหาวิชาวรรณคดี วิธีการสอน รูปแบบการประเมินผล และปัจจัย ส่วนบุคคลสามารถแสดงผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ความรู้และความเข้าใจต่อทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ

ด้านความรู้และความเข้าใจ	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1. การคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) คือความคิดที่สะท้อนออกมา อย่างมีเหตุผลเพื่อแสดงการตัดสินใจและสามารถอธิบายข้อถกเถียง ได้แย้งได้อย่างสมเหตุสมผลโดยมีหลักฐานยืนยันที่น่าเชื่อถือ	3.68	0.86	เห็นด้วย

2. ผู้ที่มีกระบวนการคิดวิจารณ์ญาณคือผู้ที่มีกระบวนการคิดขั้นสูงเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางสติปัญญา และทางอารมณ์สามารถวิเคราะห์และตัดสินปัญหาต่างๆในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล	3.47	0.81	ไม่แน่ใจ
3. การคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) คือการคิดที่ไม่ยึดติดกับความเชื่อและความรู้สึกเป็นกระบวนการคิดที่เอาชนะการคิดแบบถืออัตตะ (Egocentrism) หรือคิดโดยยึดตนเองเป็นหลัก และการคิดแบบถือพวก (Sociocentrism) หรือคิดโดยยึดกลุ่มเป็นหลัก	3.48	0.91	ไม่แน่ใจ
4. การคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) สอดคล้องกับทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การประเมินคุณค่าและการสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะทางสติปัญญา (Cognitive Domain)	3.61	0.88	เห็นด้วย
5. ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย	3.65	0.99	เห็นด้วย
รวม	3.60	0.99	เห็นด้วย

จากตาราง 2 พบว่าโดยภาพรวมผู้เรียนมีระดับทัศนคติด้านความรู้และความเข้าใจต่อทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.60$ และ $SD = 0.99$) โดยผู้เรียนส่วนใหญ่คิดว่าการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) หมายถึง ความคิดที่สะท้อนออกมาอย่างมีเหตุผลเพื่อแสดงการตัดสินใจและสามารถอธิบายข้อถกเถียงโต้แย้งได้อย่างสมเหตุสมผลโดยมีหลักฐานยืนยันที่น่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 3.68$ และ $SD = 0.86$)

ตาราง 3 เนื้อหาวิชาวรรณคดีที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ

ด้านเนื้อหาวิชาวรรณคดี	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1. ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) จากการวิเคราะห์ตัวละครที่ปรากฏในวรรณคดีซึ่งเปิดเผยให้เห็นถึงความคิดและจิตใจมนุษย์ทั้งเหมือนและแตกต่างจากคนทั่วไป และการมีปฏิกิริยาต่อผู้อื่น	3.48	0.81	ไม่แน่ใจ
2. ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) จากการวิเคราะห์ภาษา ทั้งความหมายโดยตรงและโดยนัย สัญลักษณ์และมโนภาพในวรรณคดี	3.48	0.79	ไม่แน่ใจ
3. ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) จากการวิเคราะห์ใจความสำคัญ และจากแนวคิดหลักเรื่อง (Theme)	3.50	0.87	เห็นด้วย

4. ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) จากการวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญ อาทิ สังคมประวัติศาสตร์ ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม เป็นต้น	3.50	0.92	เห็นด้วย
รวม	3.51	0.95	เห็นด้วย

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเนื้อหาวิชาวรรณคดีมีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.51$ และ $SD = 0.95$) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดนั้นคือ ข้อที่ 3 และ 4 ซึ่งข้อที่ 3 นั้น ผู้เรียนเห็นว่าสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์จากการวิเคราะห์ใจความสำคัญ และจากแนวคิดหลักเรื่อง (Theme) ($\bar{X} = 3.50$ และ $SD = 0.87$) และข้อที่ 4 ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) จากการวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญ อาทิ สังคมประวัติศาสตร์ ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.50$ และ $SD = 0.95$)

ตาราง 4 วิธีการสอนที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์

ด้านวิธีการสอน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1. วิธีการสอนแบบบรรยาย (Lecture) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.33	0.94	ไม่แน่ใจ
2. วิธีการสอนแบบอภิปราย (Discussion) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.46	0.86	ไม่แน่ใจ
3. วิธีการสอนโดยให้นำเสนอ (Presentation) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.53	0.83	เห็นด้วย
4. วิธีการสอนโดยให้แสดงบทบาทสมมุติ (Role play) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.63	0.96	เห็นด้วย
รวม	3.73	0.91	เห็นด้วย

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดว่า วิธีการสอนโดยให้แสดงบทบาทสมมุติ (Role play) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์มากที่สุด ($\bar{X} = 3.63$ และ $SD = 0.96$) รองลงมาคือ วิธีการสอนโดยให้นำเสนอ (Presentation) ($\bar{X} = 3.53$ และ $SD = 0.83$) สำหรับวิธีการสอนที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ วิธีการสอนแบบบรรยาย (Lecture) ($\bar{X} = 3.33$ และ $SD = 0.94$)

ตาราง 5 รูปแบบการประเมินผลที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์

ด้านรูปแบบการประเมินผล	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1. ข้อสอบแบบปรนัย (Multiple Choice) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.36	1.02	ไม่แน่ใจ
2. ข้อสอบแบบอัตนัย (Subjective Test) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.54	0.9	เห็นด้วย
3. งานเขียนรายงาน (Essay) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.61	0.94	เห็นด้วย
4. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Story) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.67	0.95	เห็นด้วย
รวม	3.80	0.91	เห็นด้วย

จากตาราง 5 พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่าการประเมินผลที่สามารถพัฒนาการคิดเชิงวิจารณ์มากที่สุด คือ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Story) ($\bar{X} = 3.67$ และ $SD = 0.91$) และวิธีการประเมินผลแบบปรนัย (Multiple Choice) ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.36$ และ $SD = 1.02$)

ตาราง 6 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1. ปัจจัยพื้นฐานทางครอบครัวเช่น การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมการคิด ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.57	1.03	เห็นด้วย
2. ทักษะภาษาอังกฤษด้านการอ่านส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.60	0.85	เห็นด้วย
3. ทักษะภาษาอังกฤษด้านการเขียนส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.65	0.88	เห็นด้วย
4. ทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟังส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.68	0.90	เห็นด้วย
5. ทักษะภาษาอังกฤษด้านการพูดส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.70	0.90	เห็นด้วย

6. ปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้เรียนบุคลิกภาพของผู้สอนและบรรยากาศภายในห้องเรียนส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.69	0.88	เห็นด้วย
7. แรงจูงใจในการเรียนวิชาวรรณคดีส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.58	0.94	เห็นด้วย
8. ระบบการศึกษาไทยส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking)	3.41	1.00	ไม่แน่ใจ
รวม	3.55	0.94	เห็นด้วย

ตาราง 6 แสดงถึง ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ โดยผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดว่ามีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์คือ ทักษะภาษาอังกฤษด้านการพูด ($\bar{X} = 3.70$ และ $SD = 0.90$) และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์น้อยที่สุดคือ ระบบการศึกษาไทย ผู้เรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X} = 3.41$ และ $SD = 1.00$)

ตาราง 7 แสดงข้อมูลเชิงคุณภาพสรุปจากข้อคำถามปลายเปิด

ข้อ	คำถาม	คำตอบ
1.	ท่านคิดว่าท่านได้พัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) จากการเรียนวรรณคดีมาน้อยแค่ไหน อย่างไร	- พัฒนามาก ทำให้เป็นคนมีเหตุผล คิดรอบคอบ เป็นระบบ คิดได้ลึกซึ้ง ใช้ความคิดวิเคราะห์ ผู้สอนกระตุ้นให้คิด มีการอภิปรายในห้องเรียน เห็นมุมมองที่หลากหลาย เปิดทัศนคติ เข้าใจความคิด ทัศนคติผู้อื่นมากขึ้น ได้ใช้จินตนาการ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สามารถตีความเรื่องได้ เรียนรู้ภาษาในวรรณคดีได้ - พัฒนาปานกลาง พัฒนาจากการเรียนรู้ผ่านตัวละคร ได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ แต่ต้องอาศัยความสนใจในการเรียนวรรณคดี
2.	ท่านคิดว่าทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเรื่องใดได้บ้าง อย่างไร	- วิเคราะห์เรื่องรอบตัวในชีวิตประจำวัน เช่น ความเชื่อ ตำนาน เรื่องเล่า ข่าวสาร - การเรียน เช่น การอ่าน การเขียนบทความ การศึกษาต่อ - การทำงานร่วมกับผู้อื่น - การแก้ปัญหา การตัดสินใจ - การสอนหรือการทดลองสอน

		6. การอ่านนิยาย ชมภาพยนตร์ ละคร 7. การปรับตัว เช่น ในวัฒนธรรมที่แตกต่าง 8. การแยกแยะปัญหา อารมณ์ เหตุผล การมีสติ การหลงผิด
3.	ท่านคิดว่าการขาดทักษะการคิด วิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) จะส่งผลดีหรือผลเสียต่อการดำเนิน ชีวิตหรือต่ออาชีพหรือไม่ อย่างไร	1. ส่งผลเสียต่อการสื่อสารความหมาย และเป็นผู้ขาดการใช้เหตุผล 2. ส่งผลเสียต่ออาชีพ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งการคิดวิเคราะห์ถือเป็นทักษะสำคัญอย่างยิ่ง 3. การตัดสินใจมีประสิทธิภาพลดลง 4. ส่งผลเสียต่อทักษะชีวิต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของการนำทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานในอนาคตจากคำถามปลายเปิดในแบบสอบถามนั้น พบว่า ผู้เรียนมีทัศนคติเห็นด้วยกับการเรียนวรรณคดีที่สามารถช่วยพัฒนาความคิดเชิงวิจารณ์ได้ เช่น พัฒนาการใช้เหตุผล มีความคิดรอบคอบและเป็นระบบขึ้นมีการใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง มีการใช้ความคิดวิเคราะห์ โดยผู้สอนมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการแสดงออกทางความคิด เช่น จัดให้มีการอภิปรายในห้องเรียนทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลาย ช่วยให้เข้าใจความคิดและทัศนคติของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้ใช้จินตนาการในการค้นหาแนวทางการตีความเนื้อเรื่องที่หลากหลาย และผู้เรียนยังสามารถตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาและการประยุกต์ใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ในชีวิตประจำวันและอาชีพในอนาคต เช่น สามารถวิเคราะห์เรื่องรอบตัวในชีวิตประจำวัน เช่น ความเชื่อ ตำนาน หรือข่าวสารต่างๆได้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากค่าเฉลี่ยของผลการวิจัยทั้ง 5 ด้าน รวมทั้งความคิดเห็นในคำถามปลายเปิด แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนวรรณคดี ในการช่วยพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ โดยผู้เรียนเข้าใจและทราบถึงความหมายของความคิดเชิงวิจารณ์ว่าหมายถึงความคิดที่สะท้อนออกมาอย่างมีเหตุผลเพื่อแสดงการตัดสินใจและสามารถอธิบายข้อถกเถียงโต้แย้งได้อย่างมีตรรกะ โดยมีหลักฐานยืนยันที่น่าเชื่อถือ ในส่วนของแนวคิดที่ว่า ผู้ที่มีกระบวนการคิดวิจารณ์คือผู้ที่มีกระบวนการคิดขั้นสูงเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางสติปัญญา และทางอารมณ์ และ การคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) คือการคิดที่ไม่ยึดติดกับความเชื่อและความรู้สึกเป็นกระบวนการคิดที่เอาชนะการคิดแบบถืออัตตะ (Egocentrism) ผู้เรียนมีทัศนคติไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับการคิดเชิงวิจารณ์หรือไม่ (ตาราง 2) นอกจากนี้ผู้เรียนยังเห็นว่าทักษะการคิดเชิงวิจารณ์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อที่จะได้นำทักษะการคิดที่ได้รับการพัฒนานั้นไปประยุกต์ใช้ต่ออาชีพในอนาคตได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนมีความตระหนักถึงความสำคัญของทักษะการมีความคิด

เชิงวิจารณ์ญาณว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการประกอบอาชีพภายหลังจบการศึกษาไปแล้ว สามารถตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา “ทักษะ” (Skill) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559) และตรงกับทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในหัวข้อด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งให้ความสำคัญกับการคิดแบบมีวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือทำงาน การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (The Partnership for 21st Century Learning. 2015) โดยทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ญาณเป็นทักษะที่จำเป็นและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยสนับสนุนการประกอบอาชีพของผู้เรียน ที่จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนฝึกใช้เหตุผลในการตัดสินใจต่อสถานการณ์ที่ซับซ้อนต่างๆ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาของรายวิชาวรรณคดีมีผลต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ แม้ว่าการวิเคราะห์ตัวละครหรือการวิเคราะห์ภาษาที่ปรากฏในวรรณคดี ผู้เรียนมีทัศนคติที่น้อยกว่าเนื้อหาอื่นที่ส่งผลต่อการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ แต่ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดเชิงวิจารณ์ญาณจากการวิเคราะห์ใจความสำคัญหรือแนวคิดหลักของเรื่อง รวมไปถึงจากการวิเคราะห์ประเด็นเหตุการณ์สำคัญต่างๆในเนื้อเรื่องได้ เช่น ประเด็นด้านสังคมและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ศาสนา และความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถยืนยันให้เห็นถึงคุณค่าของการสอนวรรณคดีสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ในด้านเนื้อหาวิชาวรรณคดีที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดเชิงวิจารณ์ญาณที่สูงขึ้น โดยส่วนประกอบต่างๆของเรื่อง เช่น เนื้อเรื่อง ตัวละคร แก่นเรื่อง สามารถเอื้อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในการวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องเหล่านี้ได้ (Sell. 2005: 86-93; Rahimi. 2014: 1-12; Yimwilai. 2015: 14-21) (ตาราง 3)

และด้วยกิจกรรมการสอนวรรณคดีที่หลากหลายในห้องเรียน เช่น แสดงบทบาทสมมติ การนำเสนอ และ การอภิปราย ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณจากวิธีการสอนต่างๆเหล่านี้ ซึ่งจากผลการวิจัยระบุว่าการสอนแบบให้แสดงบทบาทสมมติ ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดเชิงวิจารณ์ญาณมากที่สุด อาจเนื่องมาจากการแสดงบทบาทสมมตินั้น ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างละเอียดก่อนที่จะนำไปสู่การตีความและวิเคราะห์ตัวละคร จึงจะสามารถถ่ายทอดและแสดงบทบาทสมมตินั้นออกมาได้ทั้งยังต้องอาศัยการทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และแก้ไขปัญหาต่างๆ สำหรับวิธีการสอนโดยการอภิปรายนั้น เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตนเองที่มีต่อเนื้อเรื่อง ตัวละคร และประเด็นสำคัญต่างๆในเรื่อง ซึ่งผู้เรียนก็จะได้พัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษไปได้ในขณะเดียวกันอีกด้วย (Fisher. 2003) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสอนแบบบรรยายช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ญาณได้น้อยกว่าการแสดงบทบาทสมมติ โดยวิธีการสอนแบบบรรยายนั้นเป็นวิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเพียงอย่างเดียว ผู้สอนมีการนำเสนอข้อมูลซึ่งเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง การอธิบาย การแปล และสรุปใจความสำคัญของเรื่องให้แก่ผู้เรียน ซึ่งวิธีการสอนแบบบรรยายนี้ไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ได้มากนัก (Giuria. 2015: ออนไลน์; Hwang & Embi. 2007: 1-23) (ตาราง 4)

ส่วนรูปแบบการประเมินผลในรายวิชาการวรรณคดีที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิจารณ์ญาณของผู้เรียนได้มากที่สุดคือ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Story) ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดในการต่อยอดพัฒนาโครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก และ แก่นเรื่อง (Hismanoglu. 2005: 53-66) โดยที่ผู้เรียนจะต้องมีการบรรยายและอธิบายเนื้อเรื่องอย่างละเอียด โดยจะต้องสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นสำคัญในเนื้อเรื่องได้ ในขณะที่ข้อสอบแบบปรนัยและข้อสอบแบบอัตนัย ผู้เรียนมีทัศนคติที่ไม่แน่ใจว่าส่งผลต่อการคิดเชิงวิจารณ์ญาณ และเห็นว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์และการเขียนรายงานสามารถช่วยพัฒนาความคิดได้มากกว่า ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนได้ (ตาราง 5)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผลของการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงทัศนคติต่อการพัฒนาทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ ในการเรียนวรรณคดีของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ โดยผลของการศึกษาสามารถยืนยันให้เห็นถึงประโยชน์หรือคุณค่าของการเรียนวรรณคดี ในการช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ความคิดเชิงวิจารณ์ญาณ นำไปสู่การพัฒนาการจัดรูปแบบการเรียนการสอนของผู้สอนให้สอดคล้องกับการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อสร้างบุคคลากรที่มีทักษะการคิดวิจารณ์ญาณได้ต่อไป นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสามารถนำไปใช้ออกแบบแผนการสอนและสร้างสื่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการมีความคิดเชิงวิจารณ์ญาณให้แก่ผู้เรียนอาทิ จัดกิจกรรมให้มีการแสดงบทบาทสมมติและการอธิบายในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนมุมมองกับผู้อื่น รวมทั้งมอบหมายให้มีการเขียนงานสร้างสรรค์เพื่อให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องอย่างลึกซึ้ง พร้อมทั้งฝึกการวิเคราะห์ตัวละคร ไปจนถึงการต่อยอดความคิดในการสร้างโครงเรื่อง แก่นเรื่อง หรือประเด็นใหม่ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *รพว.ศธ.บรรยายนโยบายสำคัญของศธ. ในการอบรม*
สัมมนาผู้บริหาร รร.ไทยรัฐวิทยาทั่วประเทศ. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2559,
 จาก <http://www.thaigov.go.th/index.php/th/news-ministry/2012-08-15-09-39-20/item/105024>.
- จิราวรรณ เกิดผล. (2554). *การพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนด้วยกิจกรรมคิดยามเช้า*
(Morning Thinking Activity). สืบค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2559, จาก
http://swis.acp.ac.th/pdf/research/jirawan_54.pdf
- ณรงค์ วรรณจักร. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry)*. สืบค้นเมื่อ
 11 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://kmsc1.multiply.com/journal/item/67>.
- ทศนา แคมมณี. (2555). *บัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21: การปรับหลักสูตรและการสอน*.
 เอกสารประกอบการประชุมวิชาการของราชบัณฑิตยสถานร่วมกับมหาวิทยาลัย
 วลัยลักษณ์.

- ธีรบุษ อนุฤทธิ์. (2559). การใช้กลุ่มวรรณกรรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ของ
ผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวไทย. *วารสารภาษาปริทัศน์*. 31: 81-106.
- เบญจวรรณ ถนอมขยธวัช และคณะ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายใน
การพัฒนาการศึกษา 21st Century Skills: A Challenge for Student
Development. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*:
208-222.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2542). *การทำวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ที.พี. พรินท.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เพื่อการมีงานทำตามแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาการศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2559, จาก
<http://www.kksec.go.th/download/meework001.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *บทความบริหารกรอบแผนอุดมศึกษา
ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2555)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริรัตน์ ไชยสุริยา. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ
ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ใน
โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ ยิ้มละมัย. (2539). *การสอนการอ่านเพื่อเพิ่มความสามารถในการคิดเชิงวิจารณ์ตามการวิจารณ์แนว
สุนทรียศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การสอนภาษาไทย). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching and
assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York:
Longman.
- Bellanca, J. & Brandt, R. (Eds). (2010). *21st Century Skills: Rethinking how students learn*.
Bloomington: Solution Tree Press.
- Bloom, B. S.; Engelhart, M. D.; Furst, E. J.; Hill, W. H.; & Krathwohl, D. R. (1956).
Taxonomy of Educational Goals: Handbook 1: Cognitive Domain. New York:
David McKay.
- Carrison, C. & Slavit, G. (2005). From silence to a whisper to active participation: *Using
literature circles with EFL students*. *Reading Horizon*. 46(2): 93-113.

- Chi-An Tung & Shu-Ying Chang. (2009, December). *Developing Critical Thinking through Literature*. Feng Chia Journal of Humanities and Social Sciences. No. 19: 287-317.
- Fisher, R. (2003). *Teaching Thinking*. (2nd). London: Continuum.
- Giuria, L. (2015). *Teaching literature in the ESL classroom: A qualitative study on teachers' views of literature in an upper secondary school environment in southern Sweden*.
Retrieved November 19, 2016 from
[http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile
&recordId=8596984&fileId=8596985](http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8596984&fileId=8596985).
- Hwang, D. & Embi, M. A. (2007). *Approaches Employed by Secondary School Teachers Teaching the Literature Component in English*. Jurnal Pendidik dan Pendidikan. 22: 1-23.
- Jaffar, S. (2004). *Teaching critical thinking through literature*. Journal of Research (Faculty of Languages & Islamic Studies). 5: 15-26.
- Hismanoglu, M. (2005). *Teaching English through literature*. Journal of Language and Linguistic Studies. 1(1): 53-66.
- Kaowiwattanukul, S. (2012). *The Place and Role of Literature Courses in Undergraduate EFLCurriculum in Thai Universities: A Survey of University Lecturers' Attitudes*. Journal of Humanities, Naresuan University. 9(3): 33-50.
- Min-hsun Liao. (2012). *Cultivating Critical Thinking through Literature Circles in EFL Context*. Spectrum: Studies in Language, Literature, Translation, and Interpretation. 5: 89-116.
- Rahimi, S. (2014). *The use of literature in EFL classes*. Journal of Academic and Applied Studies. 4(6): 1-12.
- Sell, J. A. (2005). "Why teach literature in the English language classroom?". Encuentro Journal of Research and Innovation in the Language Classroom. 86-93.
- Taylor, R. (2009). *The Paradox of University EFL: A Liberal Arts Subject without Liberal Arts Content*. English Studies. 4: 1-29
- The Partnership for 21st Century Learning. (2015). *Framework for 21st Century Learning*. Retrieved November 22, 2016 from

http://www.p21.org/storage/documents/docs/P21_Framework_Definitions_New_Logo_2015.pdf.

Tompkins, G. E. & McGee, L. M. (1993). *Teaching Reading With Literature: Case studies to action plans*. New York: Merrill.

Yimwilai, S. (2015). *An integrated approach to teaching literature in an EFL classroom*. *English Language Teaching*. 8(2): 14-21.